

(25.5.2018)

Ilmoitus eläinsuojeluviranomaiselle ja salassapito asiakkuudesta

Talentian ammattihenkilö kysyy, miten tulee suhtautua eläinsuojelulain ja salassapidon väliseen tulkintaan, kun on tieto siitä, että asiakkaan eläimet ovat jääneet hänen kotiinsa heitteille ja asiakas joutuu jäämään pitkähkölle osastojaksolle.

Työntekijä kertoo kohtaavansa toistuvasti tilanteita, joissa on syytä epäillä lemmikin olevan hädässä. Asiakas on joutunut esimerkiksi äkisti ambulanssilla tai poliisien saattamana akuuttiosastolle hoitoon, ja eläin on jäänyt yksin asiakkaan kotiin. Hoito voi kestää sairaalassa pitkäänkin. Joskus selviää vasta päivien kuluttua, että potilaalla on kotona lemmikki – useimmiten kissa. Jotkut tänne tulevat potilaat ovat olleet pitkään hoitamatta itseään (lääkitys on jäänyt ottamatta, suihkussa käynnistä on useita viikkoja, syöminen on unohtunut). Näissä tilanteissa on perusteltua ajatella, että asiakkaan lemmikki on jäänyt yhtä huonolle hoidolle.

Mitkä ovat sosiaalityöntekijän oikeudet tehdä ilmoitus eläinsuojeluviranomaiselle? Estävätkö salassapitosäännökset ilmoituksen tekemistä? Vaikka ilmoituksessa ei kerrottaisikaan lemmikin omistajan terveydentilasta, jos ilmoituksen tekijä on sairaalan sosiaalityöntekijä, voi siitä päätellä lemmikin omistajan olevan sairaalahoidossa. Onko tämä ongelma tietosuojan kannalta?

Tähän asti olen päässyt asiakkaiden kanssa yhteistyöhön ja asiakas on antanut luvan olla yhteydessä esim. sukulaiseensa, joka sitten on ottanut lemmikistä hoitovastuun asiakkaan osastojakson ajan. Aina yhteistyö ei kuitenkaan välttämättä onnistu eikä kaikilla asiakkailla ole läheisiä. Miten näissä tilanteissa tulisi toimia, jotta ei tule eläinsuojeluviranomaiseen yhteyttä ottaessa ei tule rikkoneeksi salassapitosäännöksiä?

**

Talentian ammattieettinen lautakunta toteaa, että ensisijaista on yhteistyö potilaan ja hänen omaistensa kanssa. Ellei tämä ole mahdollista, voi ilmoituksen eläinsuojeluviranomaiselle tehdä nimettömästi.

Toinen vaihtoehto on niin sanottu tietoon perustuvan suostumuksen periaate eli asiakkaan ollessa toimintakykyinen, voi hänen kanssaan tehdä sopimuksen eläinten turvaamistimenpiteestä. Tällöin eettisesti vastuulliseen toimintaan kuuluu, että suostumuksen antajan on ymmärrettävä suostumuksen kannalta merkittävä tieto.

Toisaalta voi olla myös tilanne, ettei asiakas kykene määrittelemään omaa etuaan heikon psyykkisen kuntonsa vuoksi, vaikka eläinten omistajana suojelu olisi myös asiakkaan etu. Pääsääntönä voidaan juridisesti pitää asiakkuuden salassapitoa mutta ammattieettisesti työntekijä ei voi kuitenkaan jättää toimimatta välttääkseen salassapidon rikkomista. Myös eläinten suojelu on ratkaistava asianmukaisesti. Mikäli asiakas ei kykene määrittelemään omaa etuaan esimerkiksi heikon psyykkisen terveydentilan takia, on viimekädessä eläinsuojeluviranomaisen saatava tarvittava tieto tilanteen ratkaisemiseksi.

Toisaalta asiakaslain 18 § antaa mahdollisuuden luovuttaa tietoja poliisille ja toisille viranomaisille salassapidon estämättä, kun kyseessä on asiakkaan etu eikä hän itse kykene heikon psyykkisen kuntonsa vuoksi etuaan määrittelemään. Ilmoittamatta jättäminen johtaisi mahdollisesti siihen, että asiakas rikkoisi

eläinsuojelulakia ja työntekijä mahdollisesti eläinsuojelulain ilmoitusvelvollisuutta. Voi olla mahdollista, että salassapito murtuu eläinsuojeluviranomaiselle tai poliisille tehdyn ilmoituksen takia, mutta eläinten on saatava myös tarvittava suojelu, kun saatujen tietojen perusteella voidaan riittävän varmasti päätellä, että oletettuna seurauksena on eläinten kärsimys ja menehtyminen.

Kyseessä on siis aito eettinen dilemma, joka sisältää intressien punninnan. Sosiaalialan ammattihenkilö voi joutua ammatissaan tilanteeseen, jossa toimintakäytäntö voi olla lain vastainen eli tässä tapauksessa salassapitoa rikkova siten, että asiakkuus paljastuu välillisesti. Ammattihenkilön toiminnan erityinen vahvuus liittyy moraalisiin valintoihin ja ammattieettisten ristiriitojen käsittelyyn, eikä siten toimintatavan ratkaisu ole aina ensisijaisesti lainsäädännöstä johdettavissa. Lait voivat olla puutteellisia tai ne voivat olla ristiriidassa keskenään.